

José Ortega y Gasset

(* 1883 Madridas - † 1955 Madridas)

Žlugus Primo de Rivera diktatūrai, 1930 m. filosofas Ortega y Gasset tapo Ispanijos Konstitucinės Asamblėjos nariu – čia jis dėjo visas pastangas, kad būtų įkurta laisva liberali Respublika. Studijavęs Ispanijoje ir Vokietijoje, daug keliavęs po Lotynų Ameriką, O. y Gasset buvo vienas žymiausių to laikmečio intelektualų Ispanijoje. Stebėdamas socialines sąlygas, jis matė, kad jo gimtoje šalyje nėra brandžios liberalios demokratijos. 1929 m. jis išleido savo garsiausią knygą *La rebelión de las masas* („Masių maištas“). Jis pritarė Vokietijos idealistams, kad pavojų visuomenei kelia ne tik chaosas ir neracionalumas, bet taip pat ir perdėtas dogmatinis racionalizmas, teigiantis, kad žmonės yra visiškai neįtakojami istorinių ir kultūrinių faktorių. Toks racionalizmas remia politinio planavimo ir visų asmenų suvienodinimo idėją. Tai, jo manymu, visiškai sugriautų laisvos visuomenės pagrindą – tolerantišką ir išsilavinusią asmenybę. Jis matė grėsmę, kad asmenybė gali būti užvaldyta sukklaidintos suvienodėjusios vidutinybių masės. Šis įspėjimas atkartoja XIX a. liberalių mąstytojų J. S. Mill bei A. de Tocqueville kritiką kraštutinės demokratijos adresu. Ortega y Gasset matė, kaip jų baimės pasitvirtino, prasidėjus totalitariniams judėjimams – komunizmui ir nacizmui. Tikrieji liberalai, anot jo, niekada neparemtų mažoritarinės demokratijos (*majoritarian democracy*), nes liberalai

gina individualizmą ir mažumų teises. Su nusivylimu jis rašė: „Verta šiandien prisiminti, kad Liberalizmas yra aukščiausia didžiadvasiškumo forma; dauguma nusileidžia mažumų teisėms - tai yra kilniausias šioje planetoje nuskambėjęs šauksmas. Jis skelbia apie apsisprendimą pasidalinti egzistencija su priešū; dar daugiau – su priešū, kuris yra silpnas. Tai neįtikėtina, kad žmonija išpuoselėjo tokį kilnų požiūrį – tokį paradoksalų, rafinuotą, akrobatišką, ir taip nesutampantį su natūraliais dėsniais (*antinatural*). Taigi, neturėtume labai stebėtis, kad ta pati žmonija labai greitai sieks jo atsikratyti. Tai yra sudėtinga disciplina, reikalaujanti per daug pastangų, kad giliai įsišaknytų šioje žemėje.“

Žlugus Respublikai ir generolui Francisco Franco atėjus į sostą, 1936 m. Ortega y Gasset paliko šalį, pradžioje išvyko į Prancūziją, vėliau – į Argentiną ir Portugaliją. Į Ispaniją grįžo tik prieš pat mirtį.

Literatūra:

Ortega y Gasset knyga *La rebelión de las masas* prieinama įvairiais leidimais.

John T. Graham: *The Social Thought of Ortega Y Gasset: A Systematic Synthesis in postmodernism and Interdisciplinarity*, Univ. of Missouri Press 2001.

Šaltinis:

Friedrich Naumann Institutas
http://www.fnst-freiheit.org/webcom/show_article.php/_c-1144/_lkm-1091/i.html

Paruošė: Dr. Detmar Doering